

Učiteljski Tovariš

Glasilo „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Urejujeta:

Jakob Dimnik in **Engelbert Gangl**

učitelja v Ljubljani.

Izdajatelj in odgovorni urednik: **Jakob Dimnik**, Šubičeve ulice št. 3.

Vsebina: Slovenskemu učiteljstvu! — Vabilo k pristopu v društvo „Jubilejska samopomoč“. — Jož. Cepuder: Občni zbor „Narodne Šole“. — Božo Dubrovič: Stanje i želje hrvatsko-slovenskog učiteljstva Istre. — Fr. Potokar: Spisje v ljudski šoli. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Listnica upravnistva. — Listnica uredništva.

Slovenskemu učiteljstvu!

Vsi narodi širne in mogočne Avstrije žalujejo z ljubljenim svojim vladarjem ob nenadomestni izgubi, ki je tako nenadoma zadela Nj. Veličanstvo presvetlega cesarja, monarhijo — nas vse. — In to so žalje, ki se je tako mogočno — rekli bi — veličastno pojavilo, je našemu Očetu — vladarju gotovo blažilni balzam, ki Mu olajšuje te težke trenutke Njegovega življenja.

Patriotizem, ki se ravno ob tem groznem udarcu tako lepo kaže v vseh slojih avstrijskih narodov, prešinja gotovo tudi nas slovensko in istrsko-hrvaško učiteljstvo. S svojim cesarjem tudi mi čutimo. Spomin na „rožo bavarsko“, na Njo, ki je imela tako čuteče srce za vsako človeško bol, nam ostane neizbrisen. A to nam ni dovolj! Tudi dejansko hočemo pokazati svoja patrijotična čutila. S skromnimi svojimi močmi hočemo postaviti svoji cesarici dostojen spomenik, da uvekovečimo Njo, ki je vredna uvekovečenja.

V zmislu blagih načel, ki so vedno vodila Nj. Veličanstvo pokojno cesarico Elizabeto, je sklenil podpisani direktorij, trdno uverjen, da ž njim soglaša vse v „Zavezi“ združeno slovensko in istrsko-hrvaško učiteljstvo, da se ustanove pótém prostovoljnih prispevkov tri „Cesarice Elizabete ustanove“ po 50 gld., in sicer ena za Kranjsko, ena za Štajersko in ena za Primorje. Te ustanove naj so namenjene učiteljskim sirotam, v pomanjkanju teh pa učiteljskim otrokom, ki se šolajo na srednjih ali na visokih šolah in se bodo podeljevale vsako leto v 10. dan kimovca.

V slabih naših gmotnih razmerah sicer ni pričakovati, da bi se potrebna glavnica nabrala že letos; a to tudi ni, da bi moralo biti; nabiranje traja lahko dlje časa.

Uverjeni pa smo, da bo spomenik, ki ga bomo s tem postavili pokojni cesarici Elizabeti, dostojen znak našega patrijotizma, zgrajen po načelih Nje, ki je bila velika zaščitnica ubogim sirotam, zgrajen „z združenimi močmi!“

Vas pa, čestiti stanovski tovariši in tovarišice, prosimo, da se blagovolite odzvati našemu pozivu polnoštevilno vsak po svoji moči ter položiti svoje darove na oltar patrijotizma in milosrčnosti.

Direktorij „Zaveze slov. učiteljskih društev“
v Št. Juriju pri Kranju, dne 18. kimovca 1898.

Drag. Česnik,
tajnik.

L. Jelenc,
predsednik.

Opomnja: Prispevki naj se blagovolijo za zdaj pošiljati blagajniku „Zaveze“.

Vabilo k pristopu v društvo „Jubilejska samopomoč“.

Dne 2. vel. srpana t. l. je ustanovila „Zaveza slovenskih učiteljskih društev“ o priliki X. skupščine v Ljubljani v proslavo petdesetletnice cesarjevega vladanja društvo „Jubilejska samopomoč“, katere pravila sta že objavila oba naša strokovna lista in h katere pristopu se usoja podpisani odbor vabiti slovensko in istrsko-hrvaško učiteljstvo.

Važnost „Jubilejske samopomoči“ označuje § 2. in § 3., na katera posebno opozarjamo one, ki namerjajo pristopiti k prekornemu temu društvu.

Slovenski in istrsko-hrvaški učitelji in njih soproge ter učiteljice po Kranjskem, Štajerskem, Primorskem in Koroškem se sprejemajo v društvo brezpogojno do konca meseca prosinca 1899. l., po preteku tega časa pa le po določenih § 6. lit. e: „Po preteku tega časa pa se sprejemajo v društvo le oni, ki še niso stari 45 let in se izkažejo z veljavnim zdravniškim izpričevalom, da so zdravi. Ti, pozneje v društvo vstopivši društveniki doplačajo tolikokrat po 2 K, kolikor slučajev smrti je bilo med društveniki od ustanovitve društva, oziroma od njihovega stalnega nameščenja.“

Kdor pa pristopi društvu do konca meseca prosinca 1899. l., mora plačati:

1.— K vstopnine (§ 6. lit. a)

2.— K členarine (§ 4. lit. a)

—20 K poštnine

Skupaj . 3.20 K

Kdorkoli pristopi društvu, mora pa poleg 3 K 20 h poslati še na pol poli popirja tako-le

zglasnico:

1. Ime in priimek:

2. Službeni značaj:

3. Bivališče:

4. Rojstva { leto:
mesec:
dan:

5. Datum prov., oziroma def. nameščenja:

Datum:

Lastnoročni podpis:

Zglasnice in denar naj se adresujejo na društvenega predsednika v Ljubljani.

Vsak zglasenec dobi svoječasnno en izvod društvenih pravil in sprejemnico.

Z „Jubilejsko samopomočjo“ je zopet napravilo slovensko in istrsko-hrvaško učiteljstvo važen korak v svoji stanovski organizaciji. Podpisani odbor se nadeja, da bo naše učiteljstvo z radostjo pristopalo temu društvu, ki bo dajalo prvo izdatno pomoč po smrti društvnikov njih zakonitim dedičem.

Za odbor društva „Jubilejska samopomoč“:

August Kleč,
t. č. predsednik.

Engelbert Gangl,
t. č. tajnik.

Občni zbor „Narodne Šole“.

bčni zbor „Narodne Šole“ se je vršil za upravno dobo 1897/98 dne 15. kimovca v prostorih II. mestne deške šole z običajnim dnevnim redom.

Zborovanje, katerega se je vdeležilo 25 členov, je otvoril predsednik, Anton Razinger, nekako tako-le:

Slavni zbor!

Danes otvarjam 27. občni zbor „Narodne Šole“; a še nikdar ni to društvo zborovalo v tako žalostnem času nego je današnji. Kajti potrta žalosti — zastonj ugiiblujemo in preišlujemo, kaj je nagnilo pozverinjenega človeka, da je končal življenje najboljši ženi, premili cesarici, ki nikdar ni nikomur nič žalega storila, pač pa vedno in povsod dobrote delila. Ob njeni rakvi žalujemo združeni s premilim vladarjem, kateremu Bog dodeli, voljno prenašati ta najhujši udarec. Bog ohrani premilega nam vladarja, večni mir pa dodeli pokojni cesarici Elizabeti! — Navzoči so v znak žalosti stoje poslušali nagovor.

Dalje pravi: Odbor „Narodne Šole“ stopa danes pred Vas, da Vam poroča o svojem delovanju v ravnokar minulemu letu. Vsem željam, ki so se pojavljale in izražale, odbor ni mogel ustreči. Časih pa so se stavile kar previsoke zahteve na naše društvo. Prosim, da bi bili gg. tovariši pri naročanju v svojih zahtevah nekoliko zmernejši. O delovanju in stanju našega društva Vam bodeta poročala tajnik in blagajnik. —

Glede društvenih pravil je občni zbor sklenil, da ostanejo stara, le § 5. se ima v bodoče tako-le glasiti: Udje „Narodne Šole“ so: a) ustanovniki, ki plačajo enkrat za vselej 40 K v društveno blagajnico; b) slovenske ljudske šole, učitelji in učiteljice, ki plačajo do 1. vinotoka vsakega leta 2 K; c) učiteljstvo onih ljudskih šol, ki so udje „Narodne Šole“. Vsi drugi paragrafi ostanejo stari. Po nasvetu g. Dimnika je občni zbor soglasno sklenil, razpisati v proslavo 50 letnice vladarjeve dve nagradi po 100 in 50 gld. za dva najboljša mladinska izvirna spisa, da se pomnoži naša mladinska literatura. Rokopise je vposlati vsaj do konca šolskega leta 1899.

V odbor so bili voljeni vsi stari odborniki in sicer: Anton Razinger, načelnik; Jakob Dimnik, njega namestnik; Alojzij Kecelj, blagajnik; Jožef Cepuder, tajnik. V odboru pa so ostali gospodje: Gangl Engelbert, Krulec Ivan, Raktelj Fr., Režek Juraj in Trošt Fran. Pregledniki računov so gg.: Gaberšek Fr., Furlan Jakob in Kleč Avgust.

Poročilo tajnikovo se glasi:

Slavni zbor! Lanski občni zbor „Narodne Šole“ se je vršil dne 23. kimovca v prostorih tukajšnje šole. Vsi nasveti in sklepi, ki so bili pri tej priliki stavljeni in sprejeti, so se vestno izvršili in odbor, ki mu je danes polagati račun enoletnega svojega delovanja, ima zavest, da je vse storil, karkoli se mu je zdelo primerneza v korist in prospeh „Narodne Šole“. Najvažnejša sklepa lanskega občnega zbora sta bila gotovo ona glede razpošiljanja šolskega blaga in pa glede premembe društvenih pravil. V obeh se je odbor posvetoval pri svojih sejah; ker bodem pa o tem itak pozneje govoril, pričnem zopet pri lanskem občnem zboru. Tukaj so bili voljeni v odbor ti-le gospodje: Dimnik Jakob, Gangl Engelbert, Kecelj Alojzij, Krulec Ivan, Raktelj Frančišek, Razinger Anton, Režek Juraj, Trošt Frančišek in Cepuder Jožef.

Takoj po občnem zboru je imel novi odbor prvo svojo sejo in se je tako-le konstituiral: Anton Razinger, predsednik; Dimnik Jakob, njega namestnik; Krulec Ivan v I. polovici in Kecelj Alojzij v II. polovici leta, ko je odšel g. Krulec v Gradec, blagajnika; Cepuder Jožef, tajnik. V odboru pa so bili gg. Gangl Engelbert, Raktelj Frančišek, Režek Juraj in Trošt Frančišek.

Pri tej seji se je izvršil sklep, da ima sedanji tajnik izročiti vse šolsko blago trgovcu Petriču, ki ga od takrat razpečava in razpošilja šolam, tajnik pa ga nakazuje in opravlja vso društveno korespondenco. Zato se je pa dne 4. vinotoka v navzočnosti predsednika, več odbornikov in računskih preglednikov vse blago cenilo ter potem, ko se je vse imetje našlo v redu, izročilo blago gosp. Petriču, blagajnica pa novemu g. blagajniku. Dotični zapisnik so podpisali vsi navzoči. Drugo sejo je imel odbor dne 8. listopada minulega leta.

Pri tej seji se je uredila zadeva glede postojinske šole ter določil prispevek k naročilu blaga za II. mestno deško šolo.

Po nasvetu g. Režka se je določil tudi procentni nameček za mesto Ljubljano v najvišji meri 40%, med tem ko dobe zunanje šole 50%, da se ne bode moglo odboru očitati, da skrbi bolj za mestne kakor za zunanje šole, dasi ima mesto ponajvečkrat več revnih šolarjev, kakor katerakoli selska šola.

Saj je znano, da je ravno v mestih poleg največjega bogastva tudi največ uboštva.

Ker so nekateri učitelji stavili pretirane zahteve glede blaga do „Narodne Šole“, je naročil odbor tajniku, da jim je pojasnil stališče tega društva. Vsakemu menda niso znane razmere, v katerih se nahaja „Narodna Šola“. Ona temelji na darovih, ki ji dohajajo iz dobrih rok, iz usmiljenja do revne šolske mladine. Čim več dohodkov le-ta ima, tem izdatnejša so tudi vračila v šolskem blagu, ki jih daje onim šolam, ki iščejo pri nji podpore.

Ako pa ti prispevki ponehajo, preneha ž njimi i „Narodna Šola“.

Končno se je sklenilo pri tej seji dati založniku g. Petriču primeren liniament za nove tablice, ki se bodo dobivale od letošnjega šolskega leta nadalje.

Pri tretji seji je bilo zopet pregledati društveno imetje, ker je šel pri prvi seji izvoljeni blagajnik, gospod Krulec, v Gradec in je prevzel njega mesto g. Kecelj. Vse njegovo poslovanje je bilo zgledno in redno, kar so pokazali natančni, po preglednikih odobreni računi. Zadnja odborova seja je bila dne 7. mal. srpana.

Pri tej se je določil v prvi vrsti dan in dnevni red letošnjega občnega zbora. Zatem so se pregledala stara

društvena pravila, katerih prememba se je imela za danes predložiti slavnemu občnemu zboru. Ker se je pa to poročilo meni določilo, in ker se je postavilo isto kot posebna točka današnjemu občnemu zboru, bodem pozneje o tem govoril in predlagal, v koliko se imajo premeniti in v koliko ostati neizpremenjena.

Novega, posebno zanimivega nimam poročati slavnemu občnemu zboru, ker vse odborovo delovanje in poslovanje je leto za letom eno in isto, to je nabava pripomočkov in prispevkov, s katerimi podpira v prvi vrsti one revne šole, katere si vsled revščine ne morejo same omisliti potrebnih učil in učnih pripomočkov.

Korporacije in društva, do katerih se odbor vsako leto obrača in katera imajo za „Narodno Šolo“ vedno odprte roke, so slavnemu občnemu zboru že znana iz minulih let.

A hvaležnost do njih nam velewa, da se jih pri vsaki priliki spominjamo in tako pokažemo, da smo jim prvič v resnici hvaležni, drugič pa, da svet spozna in zve imena pravih podpirateljev revne šolske mladine.

V prvi vrsti bodi izrečena najsrčnejša zahvala visokemu deželnemu zboru kranjskemu, zatem slavnemu občinskemu svetu stolnega mesta Ljubljane in slavni kranjski hranilnici, od katerih dobiva naše društvo vsako leto po 200 gld. podpore. Z manjšimi, pa rednimi podporami se nas spominjata vsako leto tudi slavna posojilnica ljubljanske okolice in slavno obrtno pomožno društvo v Ljubljani.

Vsem imenovanim in drugim, ki na katerikoli način podpirajo „Narodno Šolo“, veljaj: Bog plačaj!

Jož. Cepuder,
tajnik.

Stanje i želje hrvatsko-slovenskog učiteljstva Istre.

Izviešćivao **Božo Dubrović**, nadučitelj iz Sv. Mateja u Istri, prigodom X. glavne skupštine „Zaveze“ u Ljubljani.

(Konec.)

Da se nadzor nad pučkom školom ima povjeriti samo onomu mužu, koji je proniknut učiteljskim zvanjem, komu je učiteljsko zvanje sa njegovim životom nerazdruživo, u pedagogičko-didaktičnom pogledu vrstnom osobom uvidili su odlučujuće oblasti, jer takvi su već namješteni u njevojim kotarima Istre i od te prakse neka se nebi ni u buduće odustalo. Njegovo nek se samo mienje uvažuje, dočim na kojekakve klevete, ocrnjivanja neka se obzir ne uzima, ponajpače tajna kvalifikacija, nek se bezodvlačno ukine.

Da je narodu škola potrebna, ne treba mi tek dokazivati, jer to svatko vidi. Hrvatsko-slovenski narod u Istri, neima niti iz daleka toliko pučkih škola, koliko bi ih morao imati, zato oni, kojim je dužnost, da se za nje brinu, nebi imali i smjeli raditi, što rade, proti ustrojenju i raširenju naših škola.

Škole trebaju učitelja. Strukovno je naobraženje učitelja, prvi i najglavniji uvjet školskomu napredku, a to se promiče shodnim uredjenjem učiteljišća, gdje se stiču praktična-didaktična i metodička načela.

Kandidati i kandidatkinje za hrvatsko-slovenske škole Istre ponajviše izuče na muškom učiteljišću u Kopru i ženkom u Gorici. Nije mi zadaća, da hvalim ni da kuđim, iztičem mane i nedostatke tih zavoda, jer se bojim, da nebi komugod stao na kurje oko, nu reći ću, da se

na ustroj tih učiteljišća jednako tuže Hrvati, Slovenci, a i Talijani. Hrvati medju timi imaju najviše uzroka, da se na iste punim pravom tuže.

Učiteljišće bez vježbaonice je liečnički fakultet bez klinike, jest plivaonica bez vode.

Svaki zanatlija, svaki obrtnik, svaki činovnik pripravlja se, kako će objavljati svoj zanat, kako će obavljati svoje dužnosti, samo hrvatskim kandidatom i kandidatkinjom Istre, današnje ustrojstvo učiteljištinih zavoda, tomu ne zadovoljava. „Kako“ prva je i glavna rieč. Idemo li još dalje, to ćemo opaziti, da na ženskom učiteljišću u Gorici, nema nit hrvatskog odjela, no kandidatkinje moraju se učiti slovenski i njemački. Nepoznajue još dobro nit svoga jezika, moraju se učiti slovenski i njemački, da budu pak hrvatski podučavati mogle.

Prema ovdje vrlo u kratko obrazloženom, u interesu napredka budućih učitelja i učiteljica, neka bi se preustrojilo muško učiteljišće u Kopru i žensko u Gorici; te za Hrvatice, gdje u Istri ustrojio pripralni tečaj. Ovim ujedno izpravljam resoluciju pod brojem 17. tiskanu u „Popotniku“ u broju 13. i glasiti ima, kako bude ovdje stilizirana i predložena.

Svaki učitelj i učiteljica mora znati, da mu je učiteljišće moglo pokazati samo obće puteve, obće načine za uspješno djelovanje; mora znati, da vještine u podučavanju i uzgojne znanosti nije moguće nikada do kraja izučiti, nego da mu se je treba, neprestano učiti, hoće li zadovoljiti povjerenoj zadaći. Ne veli se badava: „Čovjek se do smrti uči.“

Shvaća li učitelj dobro znamenitost, svetost svojega zvanja, neće propustiti, a da dužnosti svojega zvanja ne izpunjava s najvećom odanošću, i s najpožrtvovnijom ljubavlju, prema povjerenoj mladeži. L. Kellner liepo veli: „Učitelj treba da ima ljubav k svomu zvanju, da se svakim danom usavršuje u strukovnoj obrazovanosti“. Tomu, a i drugim mnogim nedostatkom ponajbolje mogu doskočiti dobro uredjena učiteljska društva, kotarske učiteljske konference, sastanci školska predavanja, tečaji za daljnu naobrazbu učitelja u gospodarstvu i. t. d.

Izticati ovdje napose svrhu učiteljskih društava, značilo bi, kapljice vode nositi u sinje more, ta celokupno je hrv.-slov. učiteljstvo Istre već udruženo. Eno vam: „Učiteljsko društvo kotora Volosko“, „Krčko učiteljsko društvo“, „Učiteljsko društvo — Narodna Prosvjeta“ —, i „Slovensko učiteljsko društvo za koperski okraj“.

Rekoh, tomu mogu doskočiti „kotarske učiteljske konference“. Da, § 45. drž. zakona od 14. vel. travna 1869. odnosno od 2. vel. travna 1883. veli: „Najmanje jedanput na godinu pod predsjedništvom kotarskog školskog nadzornika imaju se obdržavati kotarske učiteljske konference“. Tako stoji u zakonu. A u praksi? Iz iskustva znademo, da se one vrlo riedko i neredovito obdržavaju; mesto svake godine, jedva jedvice vsake 4. 5. a i poslie više godina. Spomenuto budi, da i tečaji za daljnu naobrazbu u gospodarstvu morali bi biti svim pristupni, a ne da nekoji polaze i više puta, dočim mnogima uza sve molbe, da se to krati.

Učitelj je dužan mnogo truda, napora i požrtvovnosti svomu zvanju doprinieti, hoće li riešiti težku zadaću, što ju pučka škola ima glede nauka i odgoja. Da djeca zaziru od svega, što je surovo, ružno, podlo, da se čuvaju neistine, nepravde, da čednošću, iskrenošću i smjernošću, postanu ljubezni, a da pri tomu ne upadnu u robsku poniznost, djelovati je učitelju na djetinja čuvstva i srce.

Dužan je, a to i zakon od njega zahtjeva, da temelj postavi mnogim drugim vrlinama i kriepostima.

Kad su nam zakonom ustanovljene tolike dužnosti, zar nebi bilo pravedno, da nam se ustanovi pravo dopisivanja i riešavanja službenih spisa od strane školskih oblasti? Jednake su nam u Istri dužnosti, a zašto da jednaka prava bar u tomu ne uživamo, kad nam se mnoga druga krata? Zar da, za nas, u svem mora pravda spavati?

U njekojim kotarima Istre vidimo, da je dozvoljeno dopisivati sa pojedinim školskim oblastima, u nastavnom jeziku škole, i tim se malom nehvalevriednom izninkom svi učitelji služe dočim se riešava i dopisuje u njemačkom jeziku. Ima hrvatskih školâ u Istri, a bit će i slovenskih, gdje učitelji moraju primati i riešavati spise u talijanskom jeziku. Nadalje ima školâ a te su jedino talijanske, koje izključivo dopisuju, riešavaju, primaju od svih oblastih spise u nastavnom jeziku škole — u talijanskom.

Kad su nam jednake dužnosti, zašto ne bismo zahtjevali, da nam budu i ista prava? Tomu će pravednomu zahtjevu ponajbolje i ponajlaglje udovoljiti katarske školske oblasti za svaki pojedini kotar, ako se budu od svoje strane služile, kako se to služe za talijanske škole u dopisivanju i riešavanju spisa u naukovnom jeziku školâ, te one dopise, koji nisu pisani u naukovnom jeziku, budu li svom pripravnosti prevadjale. Tu mislim one spise, koji dodju na hrvatske ili slovenske škole, od talijanskih mjestnih školskih vieća. Dok to ne bude hrvatsko slovensko se učiteljstvo Istre neće moći pohvaliti, da ima iste dužnosti i ista prava ni u tom pogledu, sa svojim kolegima druge narodnosti.

„Zašto svet za učitelja ne mari?“ Janko Jurković u svojoj pripoviesti „Pavao Čuturić“ to ovako pripovijeda:

„Bog podieli svim ljudem, što će tko raditi; samo jedan zakasni na diobu, — i toga prijaviše. Bog se zadago obaziraše amo i tamo, što će početi od njega; napokon digne knjigu sa stola i dade ju tomu čovjeku: — E, sinko, ja ti ne mogu pomoći; već evo pa budi učitelj; ja ću skrbjeti i za te“ — i od to doba svet za učitelja ne mari. Nu najzanemareniji izmedju svih učitelja svijeta, držim, da je u svakom pogledu, sa svih gledišta hrvatsko-slovensko učiteljstvo Istre.

Vidim gospodo, da vam već dodijavam, zato se okaniti moram tužba i bolnih razmatranja, akoprem bi imao jošte štogod da navedem. Nu prije nego li dovršim, smatram si dužnosti, da pored toliko žalostnih ibolnih, bar jednu radostnu i veselu spomenem. Jamačno će Vas svih razveseliti viest, da izmedju hrvatsko-slovenskog učiteljstva i svećenstva Istre, vlada najliepša sloga i bratska ljubav, te da uporedo rade o boljku i napredku naroda svoga, u školama i izvan školava.

Po svojim slabim silama, nastojao sam da Vam čim bolje opišem, prikažem, težko, nesnosno stanje naše. Zar da ne, da je ono slično, stanju kosovskog junaka Orlovića Pavla, o kojem pjesma pjeva:

„Desna mu je ruka odsječena
I lieva noga do koljena.
Vitka su mu rebra izlomljena,
Vide mu se džigerice biele.“

Takav jadnik, takav patnik, kamo da s' uteče? Učitelji zar svomu zaštitniku Kassijanu, a učiteljice svojoj zaštitnici Uršuli?!

Utičemo se i pozivamo u pomoć sve odlučujuće faktore, a i samu presvietlu krunu, da se sve ovdje u ovom izvješću iztaknute nepogode života i nepogode rada,

koje pristranost, nepravednost, nenaravski i nezdravi odnošaji sobom donose od strane. Molimo oblasti, da nas štite i brane od kojekakvih napadaja; da pripomognu, da postupak onih, koji školom upravljaju, bude poput postupka mudra vojskovođe, koji umije svoje čete oduševiti srčanim i vatrenim govorom na junačstvo. Napokon najtoplije se preporučujući, da se najvećom pripravnosti naše pravedne molbe, jadikovke najsvetije, najplemenitije, skromne i pravedne želje uvažuje, koje toj slavnoj skupštini na prihvati, evo ovdje u sljedećim resolucijama izrazujem:

Vidi „Popotnik“ od 10. srpnja 1898. broj 13.

17. resolucija glasi: „U interesu napredka budućih učitelja i učiteljica, neka bi se preustrojilo muško učiteljišće u Kopru i žensko u Gorici; te za Hrvaticu, gdje god u Istri ustrojio pripravnici tečaj.“

Što me je vodilo, što mi bilo pred očima opisujuć stanje naše? Pred očima sam imao, da Vas upoznam sa našim patnjama, zahtjevima i željama, a vodilo me, da doprinesem, da one dopru do onih, koji mogu svojim uplivom doprinijeti k' poboljšanju našeg žalostnog stanja.

Sinuti će sunce i pred naša vrata, ufamo se prije ili kasnije, nu moramo junački ustrajati u pravednom i zakonitom našem zahtjevanju. Ne treba da klonemo, te prekrštenim rukama očekivamo, da nam drugi u nevolji našoj pomognu, nego raditi moramo polak one: „Pomozi si čovječe sam, pa ću ti i ja pomoći, veli nam i Palmović u pjesmi „Bog i Hrvati“:

„Tko sam sebi dobar nije,
Nije vriedan, da ga sunce grije,
Kamo l' drugi da za njega mare.“

Osobita mi radost izpunjava srce, videći bo Vas, kako ste ustrpljivo, pozorno i pomno slušali ovo moje izvješće, na čemu Vam se gospodo najliepše zahvaljujem. Kako da Vam pak izrazim tihe one osjećaje, što ih osjećam u svečanom ovom času, gdje mi pod velebnim ovim nebom, u srcu divne Slovenije, u bijeloj Ljubljani, prvog puta dana prigoda, da mogu majčinim sborit slovom — sladkim zborom hrvatskim? — — S cvjetnih obala lazurne Adrije, dohrlih u Vaše kitne i liepe dvore, dohrlih pun zanosa, udivljenja i svetog ushićenja. Ta eno me, — ne u tudjoj zemlji, ne medju tudjim narodom, već na grudima svoje jednokrvne braće, u liepom gradu, u srcu svih Slovenaca — — — a mi je tako milo, tako voljko. — Ta pričinja mi se, da čujem i lopot i gordi kucaj velebnog toga srca, iz kojega proviruje poput bujice, živa ljubav do svega roda, čije zemlje protječe srebrena i tiha voda Sava. Dá, mila braćo — moje se grudi voljko šire nad samom pomišlju, da nas ne spaja samo ljubav, već da nas veže i zajednička misao — silna misao bratske sloge i ujedinenja, jer Hrvat i Slovenac dva su imena, al jedna duša, jedno srce — da Bog dade bili oni i jedan narod.

A sada, na koncu moga izvješća, molim Vas, da primete pozdrav moj, i iskrene žarke pozdrave Vaših drugova, što u tužnoj zemlji, koju Učka štiti, traju svoje nevoljne dane, vršeći svoje uzvišeno zvanje oko napredka i probudjenja svijesti jadnoga naroda. Primite taj iskreni pozdrav, on potječe od Vaše braće, od one braće, koja Vam kliču:

„Zdravo sinci Slovenije mile,
Zdravo braćo, zdravo sokolovi,
Vaše misli izpunjene bile,
A trud nek Vam Bože blagoslovi.“

Spisje v ljudski šoli.

(Spisal Fr. Potokar.)

(Dalje.)

Ge so se otroci v navedenih predmetih pridno pripravljali, so zadobili dobro podlogo za lepo štilistiko v višjih razredih. Do zdaj je bilo le pripravljanje, v 4. in sledečih šolskih letih pride pa vaja v izurjenosti jezika. V to svrhu se oklenimo zopet nazornega nauka, ki je v vseh šolskih letih ena prvih podlag lepe štilistike. Kar se pred otroci obravnava, z učiteljevo pomočjo razvija, to bodo gotovo lahko reproducirali. Ako so se v preteklem letu pridno vadili v opisih raznih živali in reči, če se je učitelj ravnal po navedenih sedmih vprašanjih, bodo izdelovali že sami razne popise. Gotovo bo imel učitelj v začetku dokaj neprijetnosti. Stavki se bodo pričenjali vedno z istim osebkom n. pr.: Mačka je domača žival. Mačka ima okroglo glavo i. t. d. Nič ne de, to nas ne sme oplašiti. Pri popravku se otroci opozore na ta nedostatek. Ali bi ne mogli, vpraša učitelj, osebkoma zamenjati s kako drugo besedo? Kako se imenujejo besede, ki se stavijo za ime? Pri naslednji nalogi boš gotovo že pogrešal navedene napake. Če se zopet osebni zaimek preveč ponavlja, naj se zlasti poudarja, da se jih v slovenščini izpušča v zvezi z glagolom. Opazil boš tudi pomanjkljivosti v ločilih. Da se te napake kolikor mogoče polagoma odstranijo, mora učitelj pred pismeno vajo žival ali kako drugo stvar sam popisati, besede razločno izgovarjati in pri vsakem ločilu nekoliko postati. Tu in tam naj vplete vprašanje: Kaj bodele stavili konci tega stavka, ko sem zaklical, opominjal, svaril? Kaj konci tega, ko stvari naštevam — izprašujem po osebah in rečeh? Seveda ne sme izostati pravilo, kje stavimo ločila in zakaj jih stavimo.

Tako se pečajmo z opisi teden za tednom, obravnavajmo slovnične in ortografske napake, da prihajajo otroci vedno trdneji v spisovanju. Nastane pa vprašanje: Kje dobiti časa? Ena ura, dve na teden, saj ni mogoče vsega doseči! Ne preostaja nam torej drugi pripomoček, da se mladina že pri realijah pripravlja za ta predmet. Kar se iz zgodovine pripoveduje, v prirodoznanstvu opisuje, pri zemljepisju razlaga, v fiziki razvija, to se naj pri spisju ponavlja in spisuje. Ker je pa čas za toliko važen predmet tako pičlo odmerjen, ga skušajmo še bolj v zvezo spraviti z drugimi predmeti. Branje je, recimo, predpisano vso uro. Ali bi ne bilo umestno, konci ure nekaj zapisati, kar so otroci brali, vsaj glavne stvari, mogoče tudi vsebino berilnega sestavka? V II. berilu je med drugimi tudi naslednja berilna vaja: Solon in Knez. Kaj važnega bi se dalo posneti iz tega berilnega sestavka? Da bi vsebino zahtevali v 3. šolskem letu, kaj takega bi bilo za otroke pretežavno. Ali bi ne bili naslednji stavki umestni? Solon je bil grški modrijan. Atene so mesto na Grškem. Krez je bil kralj v Lidiji. Tel je bil atenski meščan. Umrl je v boju za domovino. — Na ta način smo tudi spisju nekaj privoščili, takisto zgodovini in tako pripomogli k boljšemu uspehu lepe štilistike. O obravnavi kranjske dežele se porabi zadnja četrt ure za pismeno vajo; n. pr.: glavna reka, njeni desni in levi pritoki, gore, mesta i. t. d. Zemljepisja ne bomo s tem nič skrajšali, ampak veliko bolj še pridobili zanj. Tako lahko spisujemo in otroke učimo lepe štilistike pri vseh predmetih, tudi pri računstvu, ako strogo pazimo na pismene

vaje. — V izpremembo štilističnih vaj pričnemo v 4. šolskem letu s povestmi. Podlage imamo dovolj iz 3. kakor tudi 4. šolskega leta. Splošne opombe bi naj bile te-le: Za začetnike morajo biti povesti kratke in lahko razumljive. Otroci si jih lažje v spominu ohranijo in gotovo tudi pismeno boljše štilizujejo. Izključljive so zlasti one, v katerih te nahajajo razgovori in pogovori posameznih oseb, zakaj z ločili : ; „ — ne smemo prezgodaj pričeti. Kje dobiti zopet snovi v 4. šolskem letu? III. berilo nam podaja pač malo pravljič in pripovedk, katere bi bile za uporabo kot začetne vaje v spisju. Učiteljeva dolžnost je torej, da si jih sam sestavi ali nabere iz drugih poučljivih knjig, stavek za stavkom obsoja, tu pa tam kaj pridene, zopet kaj izpusti ali izpremeni. Lokalne snovi pa mora iskati in sam sestavljati. Zgodovinske povesti, razne pravljičice in pripovedke, popise poslopi, razvalin, slik ima učitelj priliko obravnavati, ako ima do stvari same veselje.

(Konec prih.)

Književnost in umetnost.

† **Cesarica Elizabeta.** V spomin na preblago vladarico avstrijsko povodom Nje žalostne smrti slovenski mladini sestavil Jakob Dimnik, učitelj v Ljubljani. Založil J. Giontini v Ljubljani.

Ta res lepa, 48 strani obsežajoča knjiga, katero smo že omenili v svojem listu, je zagledala te dni beli dan. Prepričani smo, da je ne bo vesela le slovenska šolska mladina, kateri je namenjena, ampak tudi vsak odrasli človek jo bo čital z največjim zanimanjem, ker bo spoznal iz nje popolnoma preblago in prerano umrlo cesarico Elizabeto, nje žalostni umor in pogrebne svečanosti. Na naslovnem listu je vtisnjena v črnem obrobku prav dobra podoba cesarice.

Vsebina je razdeljena v 20 poglavij in sicer: I. Rojstvo cesarice Elizabete. II. Bratje in sestre cesarice Elizabete. III. Lepota cesarice Elizabete. IV. Zaroka s cesarjem Francem Jožefom I. V. Slovo od doma in pot na Dunaj. VI. Poroka. VII. Otroci Nj. Veličanstva cesarice. VIII. Usmiljeno srce cesarice Elizabete. IX. Pobožnost Nj. Veličanstva cesarice Elizabete. X. V smrti nevarnosti. XI. Bolezen. XII. Cesarica Elizabeta — umorjena. XIII. Morivec. XIV. V dnevih žalosti. XV. Na mrtvaškem odru v Genevi. XVI. Prevoz na Dunaj. XVII. Na Dunaju. XVIII. Pogreb cesarice Elizabete: 1. Pred pogrebom. 2. Sprevod. 3. V kapucinski cerkvi. 4. Žalovanje v Ljubljani. 5. Sklep. XIX. Izrazi sožalja. XX. Cesarjeva zahvala. Osmemu poglavju je dodanih osem anekdot iz življenja cesarice, katere bo mladina posebno rada čitala.

Ta raznovrstna vsebina nam priča, da je knjiga marljivo in vestno sestavljena, zato jo slovenskemu učiteljstvu, krajnim šolskim svetom in slovenskemu narodu sploh, kateremu se je rajnka cesarica tako zelo omilila, kar najtopleje priporočamo. Naj bi torej ne bilo nobene knjižnice na Slovenskem, v kateri bi ne bilo v spomin na pokojno cesarico tudi te najnovejše knjige o † cesarici Elizabeti. Naša mladina naj bi se pa obdarila z njo v dan 19. listopada. Cena knjigi 15 kr., 100 iztisov 12 gld.

Geometrijsko oblikoslovje za dekliske meščanske šole. Z novim šolskim letom se je vpeljala v višje razrede ljubljanskih dekliskih šol knjiga: „Geometrijsko oblikoslovje za dekliske meščanske šole. Nemško spisal dr. Fr. vitez Močnik. Poslovenil Jožef Bezljaj. Cena 75 kr. a. v.“ Ta knjiga, ki obsega 133 strani in 169 slik, pa ni goli prevod nemške knjige, ampak prelagatelj je pojasnil nekatere oddelke, kakor delitev kotov in lokov, tvoritev pravilnih mnogokotnikov in meritev teles na preprostejši in torej tudi umljivejši način, nego je to razloženo v izvirniku.

Ker je knjiga namenjena trem višjim razredom, kjer se geometrija poučuje v koncentriških krogih, mora uči-

telj težjo in lažjo tvarino učnem načrtu primerno izbirati in razvrstiti.

Jezik v knjigi je v obče pravilen in gladek, le semtertja se kaže kaka trdost v izrazu in nedoslednost pri rabi dvojine, kar se pripeti pogostoma učitelju, ki v šoli poučuje predmet v tujem jeziku. V tej zadevi bi se dalo semtertja še kaj popraviti, večinoma se je pa to tudi že zgodilo na koncu knjige. Tu pa najdemo tudi mnogo popravljenih napak, ki so ostale nepopravljene v „Močnik-Celestinovi geometriji za nižje gimnazije.“ V tem obziru kaže torej knjiga napredek. Ugajala bode dobro svojemu namenu, četudi je za dekliske šole nekoliko preobširna, pa saj upamo v kratkem dobiti kako slovensko deško meščansko šolo. Te šole so nam Slovencem posebno potrebne, ker nadomestujejo nižje realke, katere so pri nas vse nemške, vsled tega nam pa tudi primanjkuje izobraženih narodnih obrtnikov in trgovcev.

—m—

Jubilejski dijaški koledar. Izdal in založil Josip Petrič, trgovec v Ljubljani. Cena 60 kr.

Novi Robinson. Po pripovijesti Karla Cassau'a priredio Stjepan Širola. Karlovac. Naklada knjižare Ivana Sagana. Cijena 20 nov.

Josin-Gangl: „Drugo berilo in slovnica“ se sme glasom razpisa visokega naučnega ministrstva z dne 15. kimovca t. l. št. 23932 rabiti kot učna knjiga na ljudskih šolah in sicer že tekoče šolsko leto. Cena vezani knjigi 40 kr.

Ročni katalog z imenikom ljudskih šol in učiteljskega osobja na Kranjskem za šolsko leto 1898/99. V. letnik. Šestavil Štefan Primožič, učitelj. Cena za 75 otrok 35 kr., za 100 otrok 40 kr., za 125 otrok 45 kr., za 150 otrok 50 kr. V Postojini. Tiskal in založil Rihard Seber. 1898.

Katalog je urejen tako praktično, da ga ni treba priporočati posebej, ker se priporoča najbolj sam bodisi glede na njega vsebino, ali glede na zelo nizko ceno, kakoršne slovenski učitelji nismo vajeni pri takih podjetjih. Z veseljem naznanjamo slovenskemu učitelstvu, da izide prihodnje šolsko leto na prošnjo direktorija „Zaveze“ ta katalog s popolnim imenikom ljudskih šol in učiteljskega osobja na Kranjskem, Štajerskem in Primorskem. In to je prav!

Personalstatus der mit 1. October 1898 an den öffentlichen allgemeinen Volksschulen in Krain definitiv angestellten Lehrpersonen. Tiskal in založil Anton Klein & Comp. v Ljubljani. Cena 50 kr., po pošti 55 kr. V I. plač. raz. je 62 učiteljskih oseb, v II. 93, v III. 186; ostali so pa v IV. plač. razredu. Vsaka učna oseba ima v statusu svojo številko, službeni značaj, čas stalnega nameščenja in kraj službovanja. Prepričani smo, da bo vsakdo segel z veseljem po njem, da vidi, kako napreduje sam in kako njegovi tovariši. Naroča se v Kleinovi tiskarni.

Slovensko gledališče. Dne 21. m. m. je otvorilo „Dramatično društvo“ v Ljubljani sezono slovenskega gledališča. Program, ki ga je objavilo „Dramatično društvo“ ob otvoritvi nove gledališke sezone, nam priča, da se je intendant slovenskega gledališča v počitnicah resno trudila, da je nabavila mnogovrsten, jako zanimiv repertoar, ki nam obeta mnogo lepega, umetniškega užitka. Poleg tega je aganževalo „Dramatično društvo“ več novih igravcev ter opernih pevk, ki so se pri dosedanjih predstavah že izkazali kot izvrstna pridobitev za slovensko gledališče. „Dramatično društvo“ pa obljubuje tudi v razglasu, da bo uprizorilo v tekoči sezoni več izvirnih slovenskih del. Nič nas bolj ne veseli kakor ta obljuba. Želimo le, da bi se to tudi resnično zgodilo, zakaj le na ta način je mogoče, da se bodo naši pisatelji resnejše in vztrajnejše poprijeli spisovanja izvirnih iger ter tako dvignili slovensko dramatiško literaturo, ki je do danes še tako silno uborna. Tudi pri drugih narodih je bil začetek skromen in neznaten, a z vestno in vztrajno gojitvijo lastne dramatiške umetnosti so jo dvignili na visoko stopnjo. Ali bi ne bilo mogoče to tudi pri nas? Ne smemo soditi tega, kar je naše, prestrogo sedaj, ko

je še v povojih slovenska drama in opera. Čehi in Hrvati n. pr. dostikrat uprizarjajo izvirne igre malenkostne umetniške vrednosti, uprizarjajo jih pa zato, da s tem spodbujajo svoje pisatelje, ki se potem zavzamejo za to umetnost z vso vnemo, navdušenostjo in vztrajnostjo ter napredujejo bolj in bolj. Zakaj bi ne bilo tudi pri nas tako? — Pri vsem in vsakem je treba gledati samo na to, kaj kdo stori, pa ne — kdo kaj stori. Stvar bodi vse, oseba — nič! — Kdorkoli izmed slovenskega učiteljstva pride v Ljubljano v teh mesecih, ko je odprto slovensko gledališče, naj ne zanemari slovenskih gledaliških predstav, ki so vredne vsestranske podpore in vsega priznanja!

Vestnik.

Cesarjev god se je praznoval po širni Avstriji prav slovesno. Šolska mladina je goreče pošiljala svoje molitve k Vsemogočnemu ter prosila: „Bog ohrani, Bog obvaruj nam Cesarja, Avstrijo!“

Cesarja Franca Jožefa I. ustanova za učiteljske sirote na Kranjskem: Gosp. Matija Petrič, ob svojem 25letnem službovanju v Strugah v proslavo cesarjevega jubileja **12.50 gld.**; gg. J. Maier, V. Kummer in R. Merčun, učitelji na I. mestni šoli v Ljubljani, takso privatne preskušnje, **5 gld.**; gdč. Marija Wessner, nadzorovalna dama na višji dekliski šoli v Ljubljani, **3 gld.**; gdč. Agneza Zupan, učiteljica v Ljubljani, **2.40 gld.**; gdč. Marija Marout, učiteljica v Ljubljani, **1.80 gld.**; gdč. Julija Borovsky, učiteljica v Ljubljani, **1.80 gld.**; gdč. Franja Zemme, učiteljica v Ljubljani, **1.80 gld.**; gdč. Emilija Gusl, nadučiteljica v Ljubljani, **3 gld.**

Učiteljski konvikt: Gosp. Matija Petrič, ob svoji 25letnici kot učitelj v Strugah v proslavo cesarjevega jubileja **25 K**; g. Anton Kerže nabral med prijatelji na Hribu **4 K**; g. Jožef Ažman, nadučitelj na Breznici **7.60 K**, katere je g. Baraga, učitelj na Koroški Beli pri veselem obmizju na Selu pri „Kuntu“ nabral. G. Janez Pezdich, nadučitelj v Kranju, namesto venca na krsto ljubljene svaka g. Mihaela Razingerja, **10 K**; g. Simon Punčah, nadučitelj v Slavini, na knj. kr. podr. št. 161. **10 K**; gdč. Pavla Götzl, učiteljica v Vel. Lasčah, na knj. kr. podr. št. 132. **25.92 K**; popirna tvornica v Zagrebu po g. J. Petriču **20 K**; gospa Ernestina Oman, učiteljica v Begunjah na Gorenjskem, nabrala **10 K**; g. Al. Gangl, c. kr. profesor v Ljubljani, **4 K** namesto venca na grob svoji prijateljici; gdč. Marija Wesner, nadzorovalna dama na višji dekliski šoli v Ljubljani, **2.40 K**; gdč. Agneza Zupan, učiteljica v Ljubljani, **2.40 K**; gdč. Marija Marout, učiteljica v Ljubljani, **2.40 K**; gdč. Franja Zemme, učiteljica v Ljubljani, **2.40 K**; gdč. Emilija Gusl, nadučiteljica v Ljubljani, **2.40 K**; gdč. Ana Krašovec, učiteljica v Vel. Gabru, na knj. kr. podr. št. 235, **5.36 K**.

Osobna vest. G. Fr. Spintre, nadučitelj v Kamniku, je imenovan glavnim učiteljem na c. kr. učiteljsku v Kopru.

Govekarjev spomenik: G. Jožef Traven, učitelj v Naklem, **5 gld.**; g. Matija Petrič, učitelj v Strugah, **2.50 gld.**

Iz „Narodne Šole“. Dne 21. kimovca je imel odbor „Narodne Šole“ prvo redno svojo sejo. Pri tej priliki je naznanil predsednik A. Razinger, da je izrekel sožalje ob priliki smrti presvetle cesarice Elizabete pri Nj. eksc. g. deželnem predsedniku baronu Heinu in da ga je isti prav ljubeznivo sprejel. Tudi je omenil, da naj se oni zvezki, dar Grubbauerja, ne naročajo potem „Narodne Šole“, ampak si jih učitelji kar naravnost pri tvrdki Giontinijevi naroče, kateri sploh na nje reflektujejo, kajti ko bi se to vršilo potem „Narodne Šole“, bi lahko nastale zmešnjave pri pošiljati, zlasti pa bi otežilo to delo in poslovanje blagajnikovo. Nagradi 100 in 50 gld. za najboljša izvirna mladinska spisa se objavita v „Učiteljskem

Tovarišu“, potem pa v vsih slovenskih dnevnikih in političnih ter leposlovnih listih. Spisa se morata vposlati vsaj do konca šolskega leta 1899. Za ocenjevalce je sklenil odbor naprositi gg. prof. Antona Štritofa, župnika Ivana Vrhovnika in nadučitelja Lov. Letnarja. Prenarejena pravila je v kratkem predložiti visoki c. kr. vladi v odobrenje in potrjenje. Po nasvetu g. Dimnika naj bi se izdala nova mašna knjiga s primernimi napevi, ki jih poje šolska mladina pri sv. maši; zato naj bi se naprosil g. Rok Merčun, katehet I. mestne deške šole. Po nasvetu g. Kecelja se pozivljajo vsi gg. tovariši in drugi, ki naročajo blago pri „Narodni Šoli“, da pošiljajo pisma in denar pod naslovom: „Narodna Šola v Ljubljani“, ne pa na razna druga imena. To nam dela večje troške, zmešnjavo in težavo pri poslovanju. Prosimo torej malo več reda!

Premembe v učiteljstvu na Kranjskem. Deželni šolski svet je v zadnji seji imenoval začasne učiteljice gospodične: Elizabeto Klemenčič v Doberničah, Emo Žerjav v Breznici, Karolino Klemenčič v Škocijanu, Paylo Brezovšek v Trebelnem, Magdaleno Pezdirec v Črnomlju za stalne učiteljice na njihovih sedanjih mestih. Učitelji gg. Fran Luznar v Primskovem, Fran Rojina v Šmartnem pod Šmarno goro in Fran Razpotnik v Vodica so imenovani nadučitelji na svojih sedanjih mestih. Premeščeni so: g. Fran Punčah iz Slavine v Tomišelj, gđc. Ana Praprotnik iz Studenca na Primskovo, gđc. Kristina Schuller iz Bohinjske Bistrice v Šmartno pod Šmarno goro, gđc. Ivana Hromec iz Št. Jurija k D. M. v Polju, gđc. Ana Zarnik iz Srednje vasi v Škocijan, g. Jakob Slapar iz Zaloga v Radeče, gđc. Ida Mally iz Predoslja v Št. Jurij pri Kranju in gđc. Ivana Piller iz Postojne v Studenec; učitelj v Kobaridu g. Jos. Rakovšek je imenovan učiteljem v Veliki vasi. Začasna učiteljica v Senožečah gđc. Jožefa Grilec je iz službe izstopila; na njeno mesto je prišla bivša pomožna učit. v Trnovem, gđc. Pavla Čop; gđc. J. Martinčič, izprašana kandidatinja, je imenovana zač. učit. v Vrbovem; začasno nastavljen na Blokah je izprašana kandidatinja gđc. Angela Bavdek; gđc. Viktorija Juvančič je imenovana za stalno učiteljico v Knežaku; vipavski učitelj g. Karel Javoršek suplira v Košani; gđc. Antonija Likar, izprašana kandidatinja, je imenovana začasno učiteljico v Godoviču; župnik v Ledinah, g. Janez Jelenec, je imenovan pomožnim učiteljem ravnotam; gđc. Evgenija Pehani, začasna učit. v Starem trgu, je imenovana stalno učiteljico v Dol. Logatcu; gđc. Ana Prevc začasna učiteljica v Dol. Logatcu je nastavljen začasno v Starem trgu; za učiteljico ženskih ročnih del v Idriji je imenovana gđc. Marija Gostiša.

C. kr. izpraševalna komisija za ljudske in meščanske šole v Ljubljani. Usposobljenostni izpiti se začno dne 7. listopada t. l. ob osmih zjutraj. Prošnje naj se pošljejo do 1. listopada.

Premembe v učiteljstvu na Goriškem. Gospod Tomaž Lukančič, učitelj-voditelj na enorazrednici v Gorenjempolju je imenovan učiteljem-voditeljem enorazrednice v Gabrijah pri Mirnem. G. Franc Golja, učitelj v Podlaki, gre kot učitelj-voditelj v Plave; g. Josip Urbančič, začasni učitelj pri Voglarjih na enako mesto v Gorenjopolje, g. Ivan Vuga, začasni učitelj iz Vedrijana v Rihenberg. Službe so dobili naslednji izprašani učiteljski kandidati: g. Rihard Gorjup v Kalu, g. Anton Kutin v Dornbergu, g. Anton Alfonz Vodopivec pri Voglarjih, g. Franc Mermolja v Podlaki, g. Rudolf Kumar v Mirnem, g. Moric Benčič v Vedrijan, g. Franc Merljak v Batuje — vsi kot začasni učitelji III. plačilne vrste. Gđc. Jožefa Jug, učiteljica v Mirnem je stopila v pokoj; gđc. Ida Kaučič, učiteljica v Križu je dobila podučiteljsko mesto na slov. mestni šoli v Gorici; gđc. Milena Premrou, učiteljica v Štandrežu ima dopust, nadomestuje jo gđc. Ljudmila Premrou; gđc. Ljudmila Komac, učiteljica v Dornbergu je dobila enako službo v Črničah; gđc. Rozalija Bizjak, izprašana učiteljska kandidatinja je nameščena v Ajdovščini; gđc. Ernesta Skočir v Lokavcu; gospa Marija Jeglič, vdova Geiger

v Oseku; gđc. Ana Jug, učiteljica v Rihembergu na enako mesto v Cerovo, gđc. Frančiška Krajnik, učiteljica v Podmelcu (Tolminsko) na enako mesto v Kozani. — C. kr. okrajni šolski svet je v svoji seji dne 22. m. m. podelil štirim učiteljem podpore radi bolezni, petim pa nagrade, ker so poučevali čezpostavno število ur.

Vabilo k zborovanju podpisanega učiteljskega društva, slavečega 50letnico Nj. Veličanstva cesarja Franca Jožefa I. v Sežani dne 13. vinotoka. Dnevni red: 1. Sveta maša ob 10. uri v župni cerkvi. 2. Predsednikovo poročilo. 3. Slavnostni govor. 4. Čitanje in odobrenje zapisnika zadnjega zborovanja. 5. Razvoj šolstva za vlade cesarja Franca Jožefa I. 6. Volitev sedmega odbornika. 7. Predlogi. Skupen obed ob 1. uri popoldne. K obilni udeležbi uljudno vabi učiteljsko društvo za Sežanski šolski okraj. V Sežani, dne 28. kimovca 1898. *Odbor.*

Izrazi sožalja. Povodom žalostne smrti preblage cesarice Elizabete je izrazil direktorij „Zaveze“ sožalje potem okrajnega glavarstva v Kranju. „Slovensko učiteljsko društvo“ je storilo to po svojem predsedniku g. J. Režku, „Vdovsko učiteljsko društvo“ po g. J. Dimniku, „Narodna Šola“ po g. A. Razingerju, „Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta“ po g. A. Žumru potem deželnega predsedstva.

Cesarjeva 50 letnica. Ljubljanske šole bodo praznovala cesarjev zlati jubilej dne 1. grudna s sv. mašo. Po sv. maši se bodo okrasile v posameznih šolah ob primerem nagovoru vse šolske zastave s spominskim trakom, otroci se bodo pa obdarovali s spominsko knjižico in sicer: vsi II. razredi s Tomo Zupanovo knjižico: „Cesar Fran Josip“; vsi III., IV., V., VI., VII. in VIII. razredi pa z J. Dimnikovo knjigo: „Zlati jubilej cesarja Franca Jožefa I.“ Otroci vseh prvih razredov se bodo obdarovali s slikami.

Cesarjeva zahvala. Župan Hribar je prejel od c. kr. deželnega predsedstva za Kranjsko nastopno naznanilo: Njegovo c. in kr. apostolsko Veličanstvo je vsled razpisa Nj. ekscelece c. kr. ministerskega predsednika kot ministra notranjih stvari ddo. 1. septembra letos štev. 6927 blagovolilo najmilostneje dovoliti, da se 472 na županskem shodu zbranim slovenskim občinskim predstojnikom za poslano vdanostno brzojavko sporoči Najvišja zahvala.

Prošnja.

Vse one gospodične pevke in gospode pevce, ki so se zglasili in prejeli note za naš jubilejski koncert, pa se ga vendar niso udeležili in nam tudi not niso še do danes vrnili, nujno prosimo, da nam v kratkem vrnejo glasove, ker jih še nad polovico nimamo in ker imamo zato izdatno denarno škodo.

Naši troški so bili ob jubilejskem koncertu naravnost ogromni, ni torej baš najlepše, da bi še tu trpeli škodo!

Note naj se naslové na gosp. Engelberta Gangla, učitelja v Ljubljani.

Listnica upravnistva:

Cenjene tovarišice in tovariši! Kdaj sem Vam bil že pisali zadnji listek? — Okrog novega leta menda je bilo — in radi tega gotovo živite v mislih, da se mi kot „Tovariševemu“ blagajniku kar najbolj godi, ker ne tožim vsak hip svojih nadlog. Vsak misli: „Gotovo mu drugi prav pridno pošiljajo naročnino, da revež ne ve, kam z delom, torej ga ne bodem še jaz mučil; poslal mu bom — — — tja-le prihodnje leto.“ Tako sklepate menda vsi — ker uplačila le kapljajo! Dolga je samo na letošni naročnini 1600 gld.! O ostalem dolgu niti govoriti nočem.

Tovariši! Da sem molčal do sedaj, sem imel tehten vzrok: izboljšanje naših plač. Ta naša želja se je uresničila, in pred pragom onega važnega dne smo, ko bode te drugi prejeli plačilo po pravičnejši razdelitvi, ko se bode te zadovoljni zbirali v ožje kroge ter trkali na zdravje onih gospodov, ki so imeli slednjič razum tudi za našo bedo ter so nam jo olajšali, četudi ne odvzeli! Tovariši,

takrat dvignite prvo čašo in jo izpraznite do dna na zdravje našega vrlega „Tovariša“! Če se le nekoliko ozrete v zadnjo dobo, potem morate priznati, da je „Tovariš“ to kupo pošteno zaslužil — on je naš dobrotnik!

Mnogo smo dosegli, a še mnogo, mnogo imamo svojih teženj, katere naj naš „Tovariš“ še dalje zastopa! A — dragi, kako pa naj se to vrši, ako ga ne podpirajo tisti, za katere se on bori?

Tovariši, dosedaj res niste mogli in tudi poslej bode Vam vsak krajecar še žrtev, a vendar je naša stanovska dolžnost, da skrbimo za svoj ugled v prvi vrsti!

Zato pa — mile tovarišice in tovariši — vsak sedi takoj k mizi, ko dobi denarjev kot črepinj, pa poravnaj ves svoj dolg, pa daj še kaj povrh, da bo za obresti!

Verjemite, da tako ne gre dalje! Resna volja me je, da predlagam odboru, naj se črtajo izmed naročnikov vsi oni, ki so za več let na dolgu — tako se vsaj tiskarniški in upravni stroški zmanjšajo! — Če ima kdo bolezen ali drugo nesrečo v hiši, naj to blagovoljno naznani, ako želi „Tovariša“ še dalje prejemati, vendar pa naj prične plačevati dolg vsaj v obrokih. — Torej na noge!

Pozdravlja Vas prav uljudno Vaš tovariš

Barje, v vinotoku 1898.

Fran Črnagoj,
„Tovarišev“ upravnik.

Listnica uredništva:

Ker smo izdali dne 10. kimovca dvojnato številko (štev. 26. in 27.) in ker je izšla zaradi smrti cesarice 28. številka že 20. kimovca namesto 1. vinotoka, zaradi tega dne 1. vinotoka ni izšel naš list, ampak je izšla 29. številka šele danes; to na znanje onim p. i. naročnikom, ki so reklamovali 29. številko. — G. K. E. v D.: Zahvale „Narodni Šoli“ so se že obrabile, zato jih ne priobčujemo. — G. V. Z. v B.: Nam ni znano. „Ave Marija“ je Nedvédova. — V sežanski okraj: Ob prvi priliki. — V Istro: Za to številko je došlo prepozno; prihodnjici! Prijateljski pozdrav! — Upravni odbor „Zaveze“: Slike je g. D. Rovšek že izgotovil; kdor je še ni dobil, mu pošlji svoj naslov.

Velecenjeno učiteljstvo na Primorskem!

Uvaževaje nasvet nekaterih gospodov učiteljev na Goriskem, sem preskrbel za naprej zalogo šolskih zvezkov tudi iz **odločno slovenske** tvornice Josipa Petriča v Ljubljani, katera daje nekoliko odstotkov dobička v prid učiteljskega konvikta. Zato se na dejam in najljubšeje priporočam velecenjenemu učiteljstvu na Primorskem, da tudi ono blagovoli uvaževati te okoliščine ter mi izvoli naklanjati naročila svojih šol in tako posredno podpirati konvikt svojih slovenskih bratov in kolegov na Kranjskem.

Cene šolskim potrebščinam imam te-le:

Pisanke J. Petrič s sušilnikom	100 komadov	— gld. 85	kr.
dosedanje brez sušilnika	—	—	65
Sušilniki, posebe	—	—	8
Risanke	1	—	70
Ploščice, jako lepe in zelo močne, $\frac{1}{2}$ kope (30 skupaj) po $\frac{1}{2}$	—	—	6
Pisala, ovita s popirjem, škatlja	100 komadov	— gld. 25	—
Peresa za šolo, škatlja 144 komadov od 25 do	—	—	60
Ročniki, dvanaštorica (ducat)	od 3 do	—	18
Svinčniki,	od 6 do	—	10
Ravnila,	—	—	14

Popir, srednje in do najboljše tvarine: predpisni (konceptni), zavoj 500 pol od 1 gld. 20 kr. navzgor, uradni, zavoj 500 pol od 2 gld. 40 kr. navzgor, pisemski, zavoj (200 pol) od 50 kr. navzgor. Zavitki (kuverti) zasebni 100 komadov od 20 kr. navzgor.

Imam pa v zalogi raznovrstne in tudi najboljše in fineje pisarske potrebščine: popir, zavitke, peresa, svinčnike itd. itd. vse po najnižjih konkurenčnih cenah.

Z odličnim spoštovanjem priporočevaje se, bivam vdani

V Gorici, 17. kimovca 1898.

G. Likar.

J. Giontinijeva knjigotržnica v Ljubljani

priporoča prav toplo p. i. krajnim šolskim svetom in šolskim vodstvom

Haardtov „Zemljepisni atlas“

za ljudske šole s slovenskim učnim jezikom, predelala prof. S. Rutar in Fr. Orožen, 7 kart, broš. 30 kr.

Vsebina: 1.) Okolica Ljubljane, Gorice in Trsta. — 2.) Kranjsko in Primorsko, goro- in vodopisni zemljevid. — 3.) Kranjsko in Primorsko. — 4.) Avstrijsko-Ogrsko, goro- in vodopisni zemljevid. — 5.) Avstrijsko-Ogrsko. — 6.) Evropa. — 7.) Polute.

V kratkem izidejo ti-le slovenski zemljevidi: Haardt: „Monarhija Avstro-Ogrska“. — Za porabo v slovenskih šolah priredila prof. S. Rutar in Fr. Orožen. — Cena na platno napetemu zemljevidu v mapi: gld. 6-50, s palicami: gld. 7-50.

Haardt: „Nastenski zemljevid Evrope“. — Za porabo v slovenskih šolah priredil prof. Fr. Orožen. — Cena na platno napetemu zemljevidu v mapi: gld. 7-50, s palicami: gld. 8-50.

Haardt: „Nastenski zemljevid polut“. — Za porabo v slovenskih šolah priredil prof. Fr. Orožen. — Cena na platno napetemu zemljevidu v mapi: gld. 9—, s palicami: gld. 10—.

V zalogi je vedno: Haardt: „Nastenski zemljevid Palestine“. — Cena na platno napetemu zemljevidu v mapi: gld. 8—, s palicami: gld. 9—.

Bauer C. F.: „Nastenski zemljevid vojvodine Kranjske“, v slovenskem in nemškem jeziku. — Cena na platno napetemu zemljevidu v mapi: gld. 8—, s palicami: gld. 9—.

Vse predpisane šolske knjige, šolske potrebščine, učila in Grubbauerjevi šolski zvezki.

Slavnim krajnim šolskim svetom in šolskim vodstvom priporoča podpisana tiskarnica svojo z vsemi obrazci oskrbljeno zalogo

šolskih uradnih spisov

po najnižjih cenah in z zagotovilom točne izvršitve naročil.

Primerna darila!

Po **znižani ceni** se dobivajo v nje založništvu:

Pripovedke iz avstrijske zgodovine

Zelo primerno darilo šolski mladini o priliki jubilejskih slavnosti. Cena 30 kr. (preje 50 kr.)

Iz luči in teme. Zložil E. Gangl.

Cena elegantno vezanemu izvodu samo 90 kr. Pri večji odjemi izdaten popust.

Pri stricu. Povest. Cena broš. izvodu 40 kr.

Več izvodov ukup mnogo ceneje.

Tiskarnica R. Milic.

Ne zabite „Učiteljskega konvikta“!

Izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stane za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. Udje „Slovenskega učiteljskega društva“ plačajo na leto 3 gld. naročnine in 1 gld. udnine. — Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati odgovornemu uredniku (uredništvu) v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 3; naročnino pa prejema g. Francišek Črnagoj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za celo stran 15 gld., pol strani 8 gld., $\frac{1}{4}$ strani 4 gld., $\frac{1}{8}$ strani 2 gld.; manjši inserati po 10 kr. petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine še 3 gld.